

TARIMSAL MÜLKİYET REJİMİ VE VERGİLENDİRME

Yrd.Doç.Dr.Sema GÜN*
Prof.Dr.Selahattin ERAKTAN*

1.GİRİŞ

Tarım topraklarının mülkiyet ilişkileri ve kullanımına ilişkin yasal düzenlemeler ve mevcut uygulama tarımsal yapının temelini oluşturmaktadır. Tarım ürünlerinin üretim yerini oluşturan toprağın özellikleri, büyüklüğü, parçalılığı, şekilsel durumu, yola uzaklığı, nasıl ve kim tarafından işletildiği üretim sürecini etkilemektedir. Verimli bir işletmecilik ve sürdürülebilirlik bu konudaki yasal düzenlemelerin kapsamlı bir biçimde ele alınmasına bağlıdır.

Türkiye'nin tarımsal yapısının oransal olarak büyük bir çoğunluğunu oluşturan küçük tarım işletmeleri, bu kesimde uygulanacak olan vergilelendirmede güçlükler yaratmaktadır. Tarım kesiminde kişi başına düşen gelirin diğer kesimlere göre daha düşük olması, vergileendirme ile düşük gelir gurubuna sahip olan bu kesimin gelirlerinin daha da azaltılması anlamına geleceği gibi, tarımsal kalkınmanın gerçekleştirilmesine de engel olabilecektir. Tarımda vergileendirmenin bu tür olumsuz yönlerinin bulunmasına karşın, bu kesiminin vergilendirilmesi 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu(GVK) ile 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu(EVK) gereğince yapılmaktadır.

2.MEDENİ KANUNDA TOPRAK MÜLKİYETİ

Tarım topraklarının mülkiyetine ilişkin düzenlemeler 17.2.1926 tarih ve 743 sayılı Medeni Kanunun taşınmaz mülkiyet kapsamında ele alınmıştır. Bu yasa 22.11.2001 tarihinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu adı ile yenilenmiştir(Anonim 2001). Ancak taşınmaz mülkiyetin düzenlenmesinde ilk yasaya göre fazla bir değişiklik de olmamıştır. Tarım topraklarına ilişkin ayrı bir düzenlemenin bulunmadığı ve gerekli görülen konularda tarım topraklarına özel göndermelerin yapıldığı yasanın incelenmesinden anlaşılmaktadır.

2.1. Toprak Mülkiyetinin Kazanılması ve Yitirilmesi

Tarım toprakları Medeni Kanunun taşınmaz mülkiyetinin konusunun açıklandığı 704. maddesinde ele alınmaktadır. Ancak burada konu genel olarak ele alınmakta ve tarım dışı ve tarım toprakları bu kapsamda değerlendirilmektedir.Tarım topraklarının mülkiyetinin kazanılması için tapu kütüğüne yazım gereklidir(Madde 705)Mülkiyetin kazanılması için hukuki bir işlem yapılmalı, mülkiyetin devrini amaçlayan sözleşmeler resmi bir biçimde düzenlenmiş olmalıdır(Madde 706). Bu tür sözleşmeler ve miras ile toprakların mülkiyeti devren alınabilir. Bu durumda mülkiyet kavramı hukuki işlemin öncesinde ve sonrasında var olduğu için sadece malik değişmektedir. Tarım topraklarının mülkiyeti bir de bir toprağın işgali, yeni toprak oluşumu ve olağanüstü zaman aşımı ile de kazanıldığında bu durum da aslen edinime girmektedir. Bu durumda hukuki işlem öncesinde mülkiyete konu olan toprak olmadığı gibi, bazen de mülkiyet kavramı bulunmamaktadır. Tarım topraklarının mülkiyetinin aslen edinilmesi

* Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, ANKARA

özel koşullar gerektiren durumlar için söz konusudur. Örneğin tapu kütüğünde yazımlı bulunan ve malikinin istemiyle terk edilen tarım toprakları işgal yolu ile kazanılabilir ki, Türkiye’de böyle bir uygulamaya rastlanılmamıştır. Ancak olağanüstü zaman aşımı ile edinimde durum oldukça farklıdır. Bunun için tapu kütüğünde yazımlı bulunmayan tarım toprağına davasız ve aralıksız 20 yıl süre ile ve malik niteliğı ile elmen olan kimse o toprağıın kendi adına kütüklenimine karar verilmesini isteyebilir(Madde 713). Çok özel koşulları gerektiren bu madde ilk Medeni Kanunda da bulunmaktaydı. Türkiye’de toprakların büyük bir oranının tapu kütüğünde kayıtlı olmaması ve yasa maddesinin uygulanmasındaki eksiklik nedeniyle özellikle hazine topraklarının özel mülkiyete geçirilmesine neden olmuştur.

Tarım topraklarının mülkiyet hakkının yitirilmesi ise, toprak malikinin mülkiyet hakkını terk etmesi istemiyle tapu kütüğünden kaydının silinmesi ile olabileceğı gibi toprağıın doğal nedenlerle yok olmasından dolayı ve kamulaştırma ile gerçekleşebilir(Aksoy 1984).

2.2. Toprak Mülkiyetinin Sınırlandırılması

Tarım topraklarında mülkiyet hakkına en önemli sınırlama 2709 sayılı 7.11.1982 tarihinde kabul edilen Anayasanın 44. maddesinde getirilmiştir(Anonim 1982). Bu madde gereğince devletin toprağıın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, topraksız ya da yeter toprağı bulunmayan çiftçilere toprak sağlamak amacı ile gereken önlemleri alma yetkisi bulunmaktadır. Açık bir ifade ile tarım topraklarında mülkiyetin yeniden düzenlenmesini sağlamak için devlet toprak reformu yapacaktır. Toprak maliki açısından bu durum aynı zamanda mülkiyet hakkının yitirilmesi anlamını da taşımaktadır.

Medeni Kanunda tarım topraklarının mülkiyetine getirilen en önemli sınırlama toprak toplulaştırmasının yapılmasına esas oluşturan 755. maddesidir. Bu maddeye göre su yollarını düzeltme, sulama, bataklık yerlerini kurutma, yol açma, orman yetiştirme, toprak toplulaştırma gibi iyileştirme işleri, ancak ilgili maliklerin ortak girişimleriyle yapılabilecekse, toprakların yarısından fazlasına sahip bulunmak koşuluyla maliklerin üçte ikisinin kararı ile gerçekleşebilecektir. Diğer malikler de bu karara uymak zorundadır.

Yasada getirilen diğer bir sınırlama paylı mülkiyette geçerli olan yasal önalım hakkının tarım toprakları için de doğal olarak uygulanmasıdır. Paylı mülkiyette bir paydaşın toprak üzerindeki payını tamamen veya kısmen üçüncü kişiye satması durumunda, diğer paydaşlar önalım hakkını kullanabileceklerdir (Madde 732). Bu durumda payını satmak isteyen malik için mülkiyet hakkı sınırlanmış olmaktadır. Ancak tarımsal işletmelerin tamamının ya da bir bölümünün satışı halinde tam mülkiyet söz konusu ise üçüncü kişilerin herhangi bir yasal önalım hakkı bulunmamaktadır.

Komşuluk hakkından doğan mülkiyet sınırlamaları da Medeni Kanunda ele alınmıştır. Bu kurallar, komşuluk hakkından dolayı asıl mülk sahibinin haklarını kısıtlayan kurallardır(Aksoy 1984). Komşunun toprağına taşarak zarar veren dal ve kökler, onun istemi üzerine uygun bir süre içinde kaldırılmazsa, komşu bu dal ve kökleri kesip kendi mülkiyetine geçirebileceğı gibi toprağıına dalların taşmasına katlanan komşu, bu dallarda yetişen meyveleri toplama hakkına sahip olur (Madde 740). Başka bir sınırlama ise toprak malikinin, üst taraftaki topraktan kendi toprağıına doğal olarak akan suların ve özellikle yağmur, kar ve tutulmamış kaynak sularının akışına katlanmak zorunda bırakılmasıdır(Madde 742). Yine her toprak maliki, uğrayacağı zararın tamamının önceden ödenmesi koşuluyla, su yolu, kurutma kanalı,

gaz ve benzerlerine ait boruların, elektrik hat ve kablolarının, başka yerden geçirilmesi olanaksız veya aşırı masraflı olduğu takdirde, kendi toprağının altından veya üstünden geçirilmesine katlanmakla yükümlüdür(Madde 744). Toprağının sınır komşusu ile toprak malikinin ortak bir yükümlülüğü olup, her toprak maliki, toprağının sınırının çit veya duvar gibi sınırlıklarla çevrilmesi için yapılan giderleri karşılamak durumundadır(Madde 749). Türkiye'nin kırsal yapısı düşünüldüğünde bu kuralların uygulanmasının sınırlı kalacağı ve öteden beri geçerli olan geleneklerin etkili olacağını söylemek yanlış olmasa gerek.

Türkiye'de tarım topraklarının çok parçalı ve düzensiz şekillerden oluşması nedeniyle çoğu zaman toprakların yol ile bağlantısı bulunmamaktadır. Tarımsal işletme için önemli bir sorun oluşturan bu durum Medeni Kanunda kuralla bağlanmıştır. Toprağından genel yola çıkmak için yeterli geçidi bulunmayan malik, tam bir bedel karşılığında bir geçit hakkı tanınmasını komşularından isteyebilecektir(Madde 747). Toprak malikinin toprağını işletme veya iyileştirme amacı ile tarla yolu, hayvan sulama yolu, kış geçidi, tomruk kaydırma yolu ve oluşu ve bunlara benzer diğer geçitler için ise özel yasa kurallarının, özel yasa kuralı yoksa yerel adetlerin uygulanacağı belirtilmiştir(Madde 748). Ancak toprakların işletilmesi ve iyileştirilmesi amacıyla bu tip geçit haklarının nasıl düzenleneceğine ilişkin ayrı bir yasa çıkartılmadığı için Medeni Kanunun bu konuda bölgede yerleşmiş bulunan adetleri etkin kıldığı anlaşılmaktadır.

Medeni Kanunda toprak malikinin mülkiyetine ilişkin komşusundan ayrı olarak bir de herkese tanıdığı haklar bulunmaktadır. Bu koşullar gerçekleştiğinde malik, başkasının toprağına girmesini kabul etmek durumundadır. Yetkili makamlar tarafından bitki örtüsünü korumak amacıyla yasaklanmadıkça, herkes başkasının orman ve mer'asına girebilecek ve oralarda yetişen yabanî meyve, mantar ve benzeri şeyleri, yerel adetlerin izin verdiği ölçüde toplayıp alabilecektir(Madde 751). Türkiye'de özel ormanlar ve mer'alar çok az olduğu için bu kuralın uygulanması da pek mümkün değildir. Su, rüzgâr, çığ veya diğer doğal güçlerin etkisiyle ya da rastlantı sonucunda başkasının toprağına sürüklenen veya düşen şeyler ile buraya giren büyük ve küçük baş hayvan, arı oğulu, kanatlı hayvan ve balık gibi hayvanların hak sahipleri tarafından aranıp alınmasına, toprak maliki izin vermek zorundadır. Toprak malikine, bu yüzden uğradığı zararın denkleştirilmesini istemek ve denkleştirme bedeli kendisine ödeninceye kadar o şeyleri hapsetmek hakkı verilmiştir(Madde 752). Bir kimse kendisini veya başkasını tehdit eden bir zararı veya o anda mevcut bir tehlikeyi ancak başkasının toprağına müdahale ile önleyebilecek ve bu zarar ya da tehlike toprağına müdahaleden doğacak zarardan önemli ölçüde büyük ise, toprak maliki buna katlanmak zorundadır(Madde 753).

2.3. Tarımsal İşletmeler İçin Özel Miras Kuralları

Tarım topraklarının parçalılığı, Türkiye'de tarımla uğraşan nüfusun fazla oluşu nedeniyle tarımsal işletmecilik açısından olumsuz koşullar yaratmaktadır. Parçalılığı oluşturan en önemli neden tarım toprakları üzerindeki yoğun nüfus baskısıdır. Bunun yanında tarım topraklarının miras ve alım- satım yolu ile parçalanması ve küçülmesi ya da parçalı olarak büyümesi söz konusudur. Medeni Kanunda tarım topraklarının bölünmesine ilişkin mülkiyet kısıtlamalarının, özel yasa kurallarına bağlı olarak düzenleneceği kuralı getirilmiştir. (Madde 754). Ancak, ülke geneli için bu konuya ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Toprak malikleri tarım topraklarını istemleri dahilinde asgari bir sınır olmaksızın satış yapabilmektedir. Bu konuda bölgesel olarak tarım reformu alanlarında geçerli olan 3083 sayılı Sulama

Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kuralları gereğince tarım topraklarının parçalanması için asgari bir sınır bulunmaktadır(Anonim 1984). Ancak yasanın uygulama alanı Şanlıurfa ili ile sınırlı olduğu için çok bir anlam taşımamaktadır.

Medeni Kanunda tarımsal işletmelerin miras ile paylaşımında özel miras kuralları getirilmiştir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki; ilk Medeni Kanunda da yer alan bu kurallar ülkenin gerçeği ile uymadığından bilinmeyen ve uygulanmayan kurallar olarak kalmıştır. Yasanın 659. maddesine göre, terekede bulunan, ekonomik bütünlüğe ve yeterli tarımsal varlığa sahip bir tarımsal işletme, işletmeye yetenekli mirasçılardan birinin istemde bulunması durumunda bu mirasçıya gelir değeri üzerinden bölünmeksizin özgülenecektir. Maddeden de anlaşılacağı gibi, bu kuralın uygulanabilmesi için bazı ön koşullar gereklidir. Tarımsal işletme ekonomik bir bütünlüğe yeterli tarımsal varlığa sahip olmalıdır. İşletmenin yeterli tarımsal varlığa sahip olup olmadığı, tarım bölgeleriyle tarım türlerinin özellikleri göz önünde tutularak ilgili bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği yasada belirtilmiştir. Bu yönetmelik Tarım Bakanlığınca 2003 tarihinde çıkarılmıştır(Anonim 2003 a).Türkiye’de tarım işletmelerinin önemli bir çoğunluğunun tarlalardan oluştuğu ve küçük işletmeler olduğu düşünüldüğünde bu kuralın orta ve büyük işletmeler için geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir koşul ise mirasçılardan birinin tarımsal işletmenin mirasçılar arasında paylaşımını kabul etmeyerek hukuki süreci başlatması koşuludur ki bu nokta Türkiye’nin tarımsal nüfus gerçeği örtüşmemektedir. Kırsal alanda tarım dışı çalışma olanaklarının kısıtlı olması nedeniyle mirasçılar tarımsal işletmeyi eşit paylaşım ile bölmekte ve her mirasçı kendi payını almaktadır. Süreç bu şekilde işlediğinde tarımsal işletmeler için özel miras kuralları başlatılmadığı için uygulanmamaktadır.

Mirasçılardan birinin özgüleme istemine itiraz etmesi veya istekliler birden çok olduğunda hakim, kişisel yetenek ve durumları göz önünde tutarak işletmenin hangi mirasçıya özgüleneceğine karar verir(Madde 661). Maddeye göre işletmeyi bizzat işletmek sıralamada öncelik getiren bir unsurdur ki bu da doğaldır. Özgüleme kararında istemde bulunan mirasçının eşinin yetenekleri dikkate alınacağı öngörülmüştür. Önceki Medeni Kanunda istemde bulunan erkek mirasçıya kadına göre öncelik tanınırken yeni düzenlemede bu kural bulunmamaktadır. Eşinin yeteneklerinin de göz önüne alınması, bu kuralın istemde bulunan kadın mirasçı için ele alındığı izlenimini vermektedir. İstemde bulunan mirasçının ve özgülemeye yetenekli olduğu anlaşılan mirasçının bu konudaki istem hakkı miras bırakan tarafından daha önceden farklı bir tasarrufla engellenemeyecektir(Madde 662). Yasa bu kural ile miras bırakanın mirasına ilişkin kararının önüne geçmekte, önceliğin tarımsal işletme için yetenekli bir mirasçı olmasını öngörmektedir.

Tarımsal işletmeyi devralan mirasçının diğer mirasçıların payları için ödemesi gereken miktar işletmenin gelir değerinin dörtte üçünü aşarsa, kendisine özgüleme yapılan mirasçının istemi üzerine özgülenen işletmenin paylaşılması uygun bir süre ertelenerek mirasçılar arasında kazanç paylı aile malları ortaklığı kurulabilecektir(Madde 664). Eğer tarımsal işletmeye bağlı bir sanayi işletmesi bulunmaktaysa ve tarımsal işletme ile birlikte yeterli ekonomik varlığa sahip olurlarsa, özgüleme işlemi bütün olarak yapılacaktır(Madde 667). Bu durumda tarımsal işletme gelir değeriyle, sanayi işletme sürüm değeriyle özgülenecektir. Ancak, mirasçılardan birinin itiraz etmesi veya birden çok mirasçının özgülenme istemesi durumunda, hakim her iki işletmenin ekonomik varlıklarını sürdürme olanaklarını ve mirasçıların kişisel durumlarını göz önünde bulundurarak yan işletmenin birlikte veya ayrı olarak özgülenmesine ya da satışına karar verecektir.

Medeni Kanunun ilk düzenlemesinden farklı olarak mirasçılardan hiç biri tarımsal işletmenin bir bütün olarak kendisine özgülenmesini istemez veya özgülenme istemi reddedilirse, mirasçılardan her biri işletmenin bir bütün olarak satılmasını isteyebilir(Madde 668). Sonuç olarak anlaşılmaktadır ki; tarımsal işletme eşit olarak mirasçılar arasında paylaşılır ve özel miras kuralları geçerli olmaz ya da istemde bulunan bir mirasçıya özgülenebilir ya da süreç sonunda özgüleme gerçekleşmezse bir bütün olarak satışına karar verilebilir. Ayrıca şu durum da geçerlidir. Özel miras kuralları bir mirasçıya özgüleme için devreye girebildiği gibi mirasçılardan birinin tarımsal işletmenin satış istemi ile de uygulanmaktadır. Bunun geçerli olması için mirasçıların hiçbirinin özgüleme isteminde bulunmamış olması şarttır. Her iki durumda da tarımsal işletmenin bütünlüğü korunurken satışı durumunda tarımsal işletmenin yetenekli ve bizzat işletecek bir kimseye mi satışının yapılacağı konusunda açıklık yoktur.

Tarım topraklarının, ekonomik söylemle tarımsal işletmenin devamlılığının sağlanması için öncelikle bütünlüğünün, zaman ve mekan boyutunda korunması önem taşımaktadır. Ancak emredici nitelikte olmayan özel miras kuralları ile bunun gerçekleşeceğini beklemek aşırı bir iyimserlikten öte anlam taşımayacağı gibi ülke gerçekleri ile bağdaşmayan emredici kuralların da ne oranda uygulanabileceği tartışma konusudur.

3. TARIM TOPRAKLARININ TASARRUF DURUMU

Türkiye’de tarımsal işletme tipleri arasında geniş bir yer tutan kiracılık ve ortakçılıkla işletme biçimi 818 sayılı Borçlar Yasası’nın 270-295. maddeleri ile düzenlenmiştir(Anonim 1926). Ancak, yasanın bu konuya ilişkin kuralları bir taşınmazın kirası ile ilgili genel kurallar olup tarımsal işletmeler ile ilgili özel göndermeler bulunmaktadır. Tarımda Borçlar Yasası’nın kiracılık ve ortakçılıkla ilgili kurallarının uygulanması da azdır. Çünkü bölgesel geleneklere göre yürütülen kiracılık ve ortakçılık ilişkilerindeki sorunlar hukuksal zemine taşınmadan çözümlenmek durumundadır. Bunun nedeni kırsal alanın kendine özgü yapısında saklıdır.

Tarım topraklarının kiralanmasında, kiralayan için amaç; işletme ve ürün yetiştirme faaliyeti olduğu için burada ürün kirası söz konusudur. Borçlar Yasası’nın ürün kirasını genel olarak tanımlayan 270. maddesine göre, tarım toprağının bir kira parası karşılığında işletilmesi hakkının verildiği sözleşme kiracılık olmaktadır. Borçlar Yasası’nın iştirakli kira olarak tanımladığı ortakçılıkla işletme biçiminde de ürün kirası kuralları geçerlidir. Kira bedeli nakit ya da aynı veya gelirin bir payı olarak ödenebilecektir. İştirakli kirada üründen hangi oranlarda ödeme yapılacağı bölgede yerleşmiş uygulamalarla bağlı kılınmıştır.

Borçlar Yasasına göre kira bedeli ve süresi her iki tarafın serbest idaresi ile saptanabilecektir. Anayasanın 48. Maddesi de “Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir” diyerek sözleşme serbestliğini güvence altına almıştır. Bu sözleşmenin temel niteliği eşit haklara sahip tarafların serbest iradeleri ile yaptıkları bir anlaşma olmaktadır(Çelik 2000). Taraflar sözleşme içeriğini düzenleme konusunda da serbest olup herhangi bir şekilsel sınırlama da bulunmamaktadır(Madde 11 ve 19). Kiracılık ve ortakçılıkla işletmecilikte toprak maliki ile kiracı ve ortakçının hukuksal anlamdaki eşitlikleri ekonomik eşitsizlikleri ile çelişmektedir. Sözleşme koşullarının toprak malikinin istemi doğrultusunda sonuçlanacağı açıktır.

Borçlar Yasası kiracıyı, kiralanan şeyin korunmasına yönelik gerekli önlemleri almakla, tarım toprağının yol, geçit, hendek, set, çit, çatı, su yollarını korumakla yükümlü kılmıştır(Madde 279). Bu kural tarım topraklarının korunması ve amacına uygun olarak kullanılması açısından önem taşımaktadır. Toprağın yok edilemez bir kaynak olarak düşünülmesi, Türkiye’de genellikle bir yıllık uygulanan kiracı ve ortakçı işletmelerde amacı dışında kullanılması gibi sonuçlar yaratabilmektedir. Yasa, tarım işletmelerinde tarımsal üretimin doğal koşullara bağlı olması nedeniyle olağanüstü durumlarda kiracıya kira bedelinin indirilmesini isteme hakkı tanımıştır(Madde 282).

Tarımda kiracılıktan daha geri bir işletmecilik tipi olarak düşünülen ortakçılıkla işletme biçiminde ortakçının koşulları daha da ağır olabilmektedir. Geleneksel anlamda yürütülen ortakçılıkta toprak malikinin ileri sürdüğü bütün koşulları kabul etmek durumunda kalan ortakçının bazı durumlarda işletmeciden çok toprağın üzerinde emeği ile çalışan tarım işçisinin koşullarını yaşamaktadır. Toprak maliki, üründen aldığı pay arttıkça işletmenin yönetiminde söz sahibi olmaktadır. Bu işletmelerin sorunlarının Borçlar Yasası’nın tek bir maddesi ile çözümlenemeyeceği açıktır.

Tarım topraklarının işletilmesinde kiracı ve ortakçının eşitsizliğini ortadan kaldıracı ve kamu hukuku kurallarından esinlenen yeni bir yasal düzenlemenin yapılması kaçınılmazdır. Bu düzenlemede kiranın süresi, bedeli, sözleşmenin biçimi, kiracının toprakta yaptığı iyileştirmelerden dolayı ona bir ödence hakkı tanınması, kiracıyı mülk sahibi yapabilmek için ona bir önalım hakkı tanınmasına ilişkin kurallar kiracı ve ortakçıyı koruyucu yönde ele alınmalıdır(Aksoy 1984).

4.TARIM TOPRAKLARININ KORUNMASI

Tarım topraklarının korunması Anayasa ile güvence altına alınan önemli bir konudur. Anayasa’nın 44.maddesinde; devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek..... amacıyla gerekli önlemleri almakla yükümlü tutulmuştur. Bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliği de belirlenebilecektir. Toprak reformu amacıyla dağıtılan toprakların bölünemeyeceği, miras kuralları dışında başkalarına devredilemeyeceği ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebileceği kuralı getirilmiştir. Anayasa’nın 45. maddesindeki kural daha açık olup, devlet tarım toprakları ile çayır ve mer’aların amaç dışı kullanılmasını ve zarar görmesini önlemekle yükümlüdür. Yine Anayasa’nın 166.maddesinde ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak ve gerekli kurumsal yapılanmaya gitmek de devletin görevleri içinde yer almaktadır.

Tarım topraklarının kullanılması ve korunması konusu birçok yasal düzenlemede yer aldığı gibi, çeşitli kurum ve kuruluşların doğrudan veya dolaylı olarak yetki alanına girmekte ve etkin olmayan bir uygulama sürdürülmektedir. Belediyeler, Çevre Bakanlığı, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarım alanlarını korumakla görevli kuruluşlardır. Belediye alanı içindeki tarım alanları belediyeler tarafından korunacaktır. Belediye Yasası’nın 15. maddesi gereğince belediye sınırları içindeki orman, tarla, harman, bağ, bahçe, koru, çayır ve mer’aları... hasardan korumak Belediyenin yükümlülüğündedir(Anonim 1930). Çevre Yasası’nın 1.Maddesinde yasanın amaçları içinde;... kırsal ve kentsel alanda toprağın ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması... için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma amaçlarıyla uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemek yer almaktadır(Anonim 1983). Bu yasanın uygulayıcı kuruluşu olan Çevre Bakanlığı’nın

kuruluşuna ilişkin 443 sayılı Kanun Hükmünde Kararname gereğince kırsal ve kentsel alanda ilgili Bakanlığın koordinasyonu ile toprak kullanım kararlarına uygun olarak belirlenen alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma esaslarını belirlemek, Bakanlığın sorumluluğundadır(Anonim 1991 a). Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 3202 sayılı kuruluş yasasının 2.maddesine göre Genel Müdürlüğe, tarım alanlarının amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak, denetlemek ve bu konuyla ilgili diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak görevi verilmiştir(Anonim 1985 a). Bu Müdürlük, ülke genelinde tarım topraklarının korunmasından sorumlu kuruluştur.Tarım ve Köyişleri Bakanlığının görevlerini düzenleyen 441 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2.maddesi gereğince de tarım alanlarının amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak,denetlemek ve ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak, Bakanlığın yetki alanı içindedir(Anonim 1991 b). Her iki kuruluşun bu konudaki görev alanının tanımlaması aynı olup birbirlerinin yetki alanında yer almaktaydılar. Bu yetki karışıklığı Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2002 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlanmasına kadar geçerli olmuştur(Anonim 2002). Sulama alanları ile Bakanlar Kurulunca gerekli görülen alanlarda uygulanan 3083 sayılı yasanın amacı; zorunluluk halinde tarım topraklarının diğer amaçlara kullanımını düzenlemeyi, sağlamaktır(Anonim 1984). Bu yasanın uygulayıcı kuruluşu olan Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün 3155 sayılı kuruluş yasasındaki görevleri geniş kapsamlıdır. Yasanın 2.maddesine göre; Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen uygulama bölgelerinde; toprak-su kaynaklarının teknolojik ve ekonomik gereklere göre kullanılmasını ve kullanma haklarının düzenlenmesini sağlamak, toprağın verimli bir şekilde işletilmesini, işletilmesinin korunmasını, birim alandan azami ekonomik verim alınmasını, tarımsal üretimin sürekli olarak artırılmasını sağlamak, tarım topraklarının esas olarak tarımda kullanılmasını, zorunlu durumlarda sınırlı kalmak kaydıyla, tarım topraklarının tarım dışı amaçlara kullanımını sağlamak,Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün yükümlülüğüne verilmiştir.(Anonim 1985 b). Kuruluş, tarım topraklarının tarımsal üretimde verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamak gibi üretim amaçlı görevi yanında bu toprakların zorunluluk durumunda tarım dışına nasıl çıkabileceğine de izin veren konumundadır. Bu zorunluluğun hangi koşullarda geçerli olacağı 3083 sayılı yasada belirlenmiştir.

Türkiye genelinde tarım topraklarının amaç dışı kullanımını düzenleyen ilk yasal düzenleme 1989 yılında yapılmıştır. Tarım reformu alanları dışında ülke genelinde tarım topraklarının kullanımı çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenmeye çalışılmıştır. Ancak, bu yönetmelikler adlarından da anlaşılacağı gibi tarım topraklarını korumaktan çok, tarım dışı amaçlarla kullanımın düzenlenmesini ele alan bir anlayış içinde uygulanmıştır. Yönetmelikte yapılan değişikliklerin tümü, tarım topraklarının amaç dışı kullanım kriterlerini genişletme amacıyla yapılmıştır. Öyle ki sanayi alanlarına kullanımı kolaylaştıran değişiklikler sürekli gündemde olmuştur. Yönetmeliğin yaptırım gücünün olmaması nedeniyle, plansız kentleşme, sanayileşme ve turizm yatırımları sonucu her yıl önemli miktarda verimli tarım toprakları yok olmaya devam etmiştir(Cangir vd 1994).

Yönetmelikte en son değişiklik, 2003 yılında yapılmıştır. Tarım Topraklarının Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmeliğin amacı; tarım topraklarının korunmasını ve amacına uygun bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve bu alanların hangi zorunlu hallerde tarım dışı amaçlarla kullanılabileceğine dair usul ve esasları belirlemektir(Anonim 2003 b). Tarım topraklarının korunması ve yerleşim birimlerinin kurulması, geliştirilmesi, askeri, sanayi, ulaştırma, eğitim, sağlık, turizm, depolar, antrepolar, haberleşme, sportif ve tarımsal tesisler ile diğer amaçlar için kullanılmasına gereksinim duyulan tarım topraklarının, tarım dışı amaç ile

kullanılmasına izin verilmesiyle ilgili konular yönetmeliğin kapsamına girmektedir. Yönetmelikte toprağı korumak ve özelliklerine uygun olarak planlı ve dengeli bir şekilde kullanılmasını sağlamak için toprağın kullanım yetenek sınıflamasının temel alınacağı anlaşılmaktadır. Ancak tarım topraklarının kullanım durumuna ilişkin yapılan diğer tanımların amaç dışı kullanımda dikkate alınması yönetmeliğin ilginç bir yaklaşımı olmaktadır. Üzerinde sadece geleneksel toprak işlemeli tarımın yapıldığı, yerel önemi olan ve kullanım kararlarının yerel gereksinimlere göre belirlendiğı topraklar Marjinal Tarım Toprağı olarak belirlenmiş ve amaç dışı kullanımda bu topraklar ile VIII. Sınıf topraklara öncelik verileceğı kararlaştırılmıştır(Madde 3/i ve 8). Türkiye koşullarında mevcut toprak altyapı verilerine göre tam ve doğru olarak belirlenmesi yapılamayacak bir tanımlamanın uygulamada tarım topraklarını korumada ne kadar başarılı olacağı tartışılır. Yine sulu tarım toprakları sınırlamasında sulamaya açılacak topraklar ve toprak malikinin kendi olanakları ile suladığı toprakların kapsam dışı bırakılması, bu toprakların korunamaması sonucunu doğuracaktır. Yönetmelikte tarım toprakları bazı istisnalar durumunda ve daha uygun alternatif alanlar bulunmadığı takdirde tarım dışı amaçlı kullanılabilir. Bu istisnalar içinde ceza infaz kurumları ve tutukevleri yapı ve tesislerinin kuru tarım alanlarından, sera ve sera organize sanayi bölgelerinin sulu tarım alanlarından karşılanmasının nasıl bir öncelik yaratacak istisna olduğu da ayrı bir konudur. Yönetmeliğin 6. maddesi toprağın doğal durumunun ve mevcut kullanım biçiminin bozulması durumunda izin talebinin değerlendirmeye alınmayacağını bildirirken aynı maddenin ikinci bendinde toprağın doğal durumu her ne nedenle olursa olsun tahrip edilmesi halinde, toprağın bozulmayan kısmı veya benzer özellik gösteren bitişik konumdaki topraklardan yararlanılarak tarımsal etüt ve toprak etüt raporu düzenleneceğini karara bağlamaktadır. Karar mercii olarak Tarım İl Müdürlüklerinin karar süreci de net bir biçim taşımamaktadır.Yönetmeliğin 6.maddesi ve Tarım İl Müdürlüklerinin karar vermesine ilişkin kuralının yürütülmesinin durdurulmasına Danıştay tarafından karar verilmiş ve yeni bir yasal düzenleme o tarihten bu yana gerçekleştirilmemiştir(Anonim 2004).

Tarım topraklarının korunmasının yasal alt yapısı yönetmeliklerle düzenlenemeyecek kadar geniş ve önemli bir konudur. Yasal düzenlemelerdeki amaç, tarım topraklarının amaç dışı kullanımının düzenlenmesi değil, nasıl korunacağı olmalıdır. 1., 2., 3., 4. sınıf sulanan tarım toprakları ile 1., 2. sınıf kuru tarım yapılan tarım toprakları koruma yönünde ele alınmalıdır. Toprak varlığının miktarı ve hangi alanların ne amaçla kullanıldığının envanteri çıkarılmalı, ülke topraklarının etüt ve sınıflandırma çalışmalarına etkinlik getirilmelidir(Kaynak). Tarım dışı sektörlerin gereksinim duyduğu alanların öncelikli olarak belirlenmesi ve bu etütleri temel alan toprak kullanım planlamasının yapılması ve uygulamaların bu planlamayla eşgüdümlü yürütülmesi sağlanmalıdır.

5.TARIMDA VERGİLENDİRME

Tarımın vergilendirilmesinin temelinde tarım kesiminden kamuya kaynak aktarılması düşüncesi yatmakla birlikte, bu kesimin vergilendirilip vergilendirilmemesi yönünde değişik gerekçeler bulunmaktadır. Milli gelirden önemli bir payı bulunan tarım kesiminin kapsam dışı bırakılması düşünülemeyeceğı ve modern devlet ve vergi anlayışına hakim olan sosyal adalet ve eşitlik ilkeleri gereğı, tarımın vergilendirilmesi bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

5.1. Gelir Vergisi

Türkiye’de tarım kesiminin vergilendirilmesine ilişkin ilke ve esaslar 193 sayılı GVK ile düzenlenmiş bulunmaktadır(Anonim 1961). Bu yasada yürürlüğe girdiği tarihten itibaren önemli değişiklikler yapılmış olmakla birlikte, tarımla ilgili olarak 4369 sayılı yasa yapılan değişiklikler uygulanmaktadır(Anonim 1998).

GVK’nun 53.maddesinde yapılan son değişikliğe göre çiftçiler tevkif¹ ve gerçek usule göre vergilendirileceklerdir. Tevkif; bir takvim yılı içinde dikkate alınacak olan tarımsal işletme büyüklüğü yasada belirtilen sınırları aşmayan çiftçilerin ürünlerinin satış sırasında satış bedeli üzerinden belli bir oranda yapılan kesintidir. Bu kesinti oranları:

a- Ticaret borsalarında tescil ettirilerek ve toptancı hallerinde işlem görerek satın alınan bitkisel ürünler için %2, hayvan ve bunların ürünleri ile kara ve su avcılığı için %1 dir.

b- Ticaret borsalarının ve toptancı hallerinin dışındaki alım-satım işlerinde bitkisel ürünler için %4, hayvan ve hayvansal ürünler ve kara ve su avcılığı ürünleri için %2 dir.

Gerçek usule göre vergilendirilmeyen çiftçiler elde ettikleri kazançları için gelir vergisi beyannamesi vermek zorundadırlar. Bu kapsamdaki çiftçiler bağlı oldukları vergi dairesinden yazılı olarak istekte bulunurlarsa bu isteklerini izleyen vergi döneminin başından itibaren, tarımsal faaliyete yeni başlayanlar ise faaliyete başladıkları tarihten itibaren gerçek usule geçebilmektedirler. GVK nun 54. maddesinde belirtilen işletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler, bir sonraki vergilendirme döneminin başından itibaren gerçek usulde, bu ölçütlerin altında kalanlar ise yine bir sonraki vergilendirme döneminin başından itibaren kazançları üzerinden tevkif yapılarak vergilendirilmektedirler.

GVK’nun 54. maddesinde yapılan son değişiklik ile belirlenmiş olan işletme büyüklük ölçülerini aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu içerikte bir motorlu araca veya 10 yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları gerçek usule göre (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilanço esasına göre) vergilendirilmektedir. Yine aynı madde gereğince işletme büyüklüğü ölçüleri belirlenmiş olan tarımsal faaliyet gruplarının birkaç tanesi içine giren tarımsal faaliyetlerin bir arada yapılması durumunda en fazla iki gruba ait işletme büyüklüklerinin bu gruplar için belirlenmiş olan sınırların yarısını aşmaları halinde bu çiftçiler gerçek usule göre vergilendirilmektedirler.

Gerçek usulde vergilendirme; zirai işletme hesabı ve bilanço esaslı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır. Zirai işletme hesabına göre zirai kazanç; bir hesap dönemi içinde elde edilen gelirler ile giderler arasındaki olumlu farktır. Bu hesaba göre vergilemede çiftçiler, çiftçi işletme defteri tutmaktadırlar. Çiftçiler, işletme defterinin sol tarafına giderleri, sağ tarafına ise gelirlerini kaydedeceklerdir. Bilanço esasına göre vergilendirmede çiftçilerin defter tutma zorunlulukları bulunmamakta olup diledikleri takdirde bu yöntemle göre defter tutacaklardır. Ancak çiftçilerin yatırım indiriminden ve yetişmesi uzun zaman alan ve kesilip satılmak üzere yetiştirilen ağaçların giderlerinin, ağaçların satıldığı yıl hariç olmak üzere her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak aktifleştirilmesi uygulamasından yararlanabilmeleri için bilanço esasını uygulamaları zorunludur. Bu esasta çiftçiler Vergi Usul Kanununda belirtilen Yevmiye Defteri, Defteri-i Kebir, Envanter Defteri ve Günlük Kasa Defterini tutmak zorundadırlar. Gerçek usulde vergilendirilen çiftçilerin,

¹ stopaj, kesinti

yıl içinde ödemiş oldukları vergi tevkifatları (stopajlar) yıllık beyannameleri üzerinden hesaplanan vergilerinden indirilmektedir.

Tarımsal kazancın gerçek usule göre belirlenmesinde bir takvim yılı içinde dikkate alınacak olan işletme büyüklük ölçüleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 1. Toprak Üzerinde Yapılan Tarımsal Faaliyetlerde İşletme Büyüklük Ölçütleri

Gruplar	Tarımsal Faaliyet Türü	Alan (da)	Sayı (Adet)
1.	Hububat	600 ²	
2.	Bakliyat, afyon, susam, keten, kendir	300	
3.	Ayçiçeği	600	
4.	Pamuk	300	
5.	Çeltik	200	
6.	Şeker Pancarı	200	
7.	Patates, soğan, sarımsak	200	
8.	Çay	40	
9.	Tütün	200	
10.	Sebze	200	
11.	Sera	8 ³	
12.	Kavun Karpuz	300	
13.	Fındıklık	250	
14.	Bağ ve İncir	250	
15.	Muz	20	
16.	Antep Fıstığı (Ağacı)		1500
17.	Zeytinlik (Ağacı)		2500
18.	Narenciye (Ağacı)		1250
19.	Elma (Ağacı)		1000
20.	Armut, Kiraz, Vişne, Şeftali (Ağacı)		1000
21.	Kayısı (Ağacı)		1000
22.	Diğer Meyveler	100	
23.	Büyükbaş Hayvan		150
24.	Küçükbaş Hayvan (Kümes Hariç)		500

² 600 da ölçütü, taban arazileri için getirilmiş olup bu miktar kıraç arazide 1200 da olarak düzenlenmiştir.

³ Çiçekçilik faaliyetleri de dahil olmak üzere.

Tablo 2. Toprak Üzerinde Yapılmayan Tarımsal Faaliyetler İle Kara Ve Su Avcılığı Ölçütleri

Gruplar	Tarımsal Faaliyet Türü	Alan (m²)	Genişlik (m)	Sayı (Adet)
1.	Deniz ve iç su balıkları yetiştiriciliği			
(a)	Denizlerde sınırları belirlenebilen üretim alanlarında yapılan balık yetiştiriciliğinde (ağ kafes vb) alanı.	500		
(b)	İç su balıkları yetiştiriciliğinde sınırları belirlenebilen havuz (beton, toprak vb.), göl, gölet ve baraj gölleri gibi üretim alanı.	600		
2	Denizlerde yapılan balık avcılığında toplam tekne genişliği		20	
3	Arıcılık faaliyetinde kovan sayısı			500
4	İpek böcekçiliği faaliyetinde kutu sayısı			500

Bakanlar Kurulu, Zirai Kazançlar Merkez Komisyonunun teklifi üzerinde, bu ölçüleri gerekli gördüğü bölgeler için yıllık olmak kaydıyla toprak ve ürün türlerine göre beş katına kadar artırmaya veya yasal sınırlarından az olmamak koşulu yeniden belirlemeye yetkilidir. Bu şekilde belirlenen ölçüler, Resmi Gazete’de yayımlandığı tarihi takip eden takvim yılı başından itibaren yürürlüğe girmektedir.

5.2. Emlak Vergisi

1319 sayılı EVK, Türkiye sınırları içerisinde bulunan binalardan ve arazilerden alınacak olan vergiyi düzenlemek amacıyla kabul edilmiştir(Anonim 1070). Yasanın vergi muafiyet ve istisnalarının düzenlendiği 4. maddesinde, tarımsal üretim için ayrılmış bulunan binaların bu yasa kapsamında vergilendirilmeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Çiftçiler, bizzat kendi tarımsal faaliyetlerinde kullanmak ve bunları kiraya vermemek koşulu ile makine, samanlık, arabalık, ağıl, kümes, koruma mahalleri, seralar ve benzeri binalar ile bekçi bina, kulübe ve barakaları; su ürünleri üreticileri ise, üretimde kullandıkları ağ ve alet depoları, kayıkhaneler ve işçi, bekçi bina ve kulübelerine sahip olmalarından dolayı vergiden muaf tutulmuşlardır.

Bina vergisinde olduğu gibi belediyesi olmayan ve bir belediye ve mücavir olan sınırları dışında bulunan köylerdeki topraklar arazi vergisinin dışında bırakılmışlardır. Ancak bu toprak sahipleri yine beyanname vermek zorundadırlar. Böylece köylerdeki bina ve toprakların tamamı beyana tabi tutulmuşlardır.

EVK’nun 15. maddesinde bazı tarım toprakları için geçici muafiyet halleri hükme bağlanmıştır. Geçici muaflik kapsamında değerlendirilen tarım toprakları şu şekilde belirlenmiştir;

“1. Toprak ve topoğrafik özellikleri ve erozyon gibi sınırlayıcı faktörler sebebiyle kültür bitkilerinin yetişmelerini engelleyen araziden; bataklık, turbiyer, çorak, makilik, çalılık, taşlık ve diğer haller dolayısıyla üzerinde tarım yapılamayan alanların, ıslah önlemleriyle yeniden tarıma elverişli hale getirilmesinde 10 yıl,

2. Teknik, ekonomik ve ekolojik bakımlardan gerekli koşulları taşıyan arazide yeniden fidanla dikim veya aşılama veya yeniden yetiştirme suretiyle ağaçlık, meyvelik, bağ ve bahçe meydana getirilmesinde asgari 2 yıl, azami 15 yıl süreyle arazi vergisinden muafır”.

Ayrıca, EVK’nun 14. maddesine göre belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan tarım topraklarının(arsalar hariç) toplam vergi değerinin 250 milyon lirası

vergiden istisna edilmiştir. Aynı yasanın 18. maddesindeki yapılan değişiklik ile arazi vergisinin oranı arsa özelliğindeki topraklar dışında binde bir, arsalar için ise binde üç olarak belirlenmiştir. Bakanlar Kurulu belirlenen bu oranları yarısına kadar indirmeye veya üç katına kadar artırmaya yetkili kalmıştır.

6. SONUÇ

Gıda güvenliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamanın birincil yolu tarım topraklarının öncelikli bir koruma politikasının oluşturulmasına bağlıdır. Tarım topraklarının koruma ve kullanımı yönetmeliklerle geçirilemeyecek kadar önemli bir konudur. Çıkarılacak olan yasa; tarım topraklarının mülkiyet, kullanım ve korunmasına ilişkin bütüncül bir düzenlemeyi kapsamalıdır. Tarım topraklarının verileri mülkiyet kapsamında ve teknik altyapı olarak birleştirilmeli ve güncelliği sağlanmalıdır. Bir dekar toprağın kime ait olduğu, tarım toprağı sınıfı ve üretim deseni bilgilerine ulaşılması bütün ülke toprakları için gerçekleştirilmelidir. Ancak o zaman yasal düzenlemelerin uygulamada bir başarı şansı olabilir. Tarım topraklarının alım satımı süre ve alan bakımından sınırlanmalıdır. Kiracı ve ortakçılarn tarım toprakları üzerindeki hakları ve çalışma koşulları onları koruyucu yönde kamu hukuku alanından hareket eden yasal düzenlemeler biçiminde olmalıdır.

Tarımın vergilendirilmesi açısından ise; GVK'da yapılan değişiklik ile götürü usul ve küçük çiftçi muaflığında satış tutarı ölçüsünün yürürlükten kaldırılması vergi kayıplarını önlemek açısından olumlu bir gelişmedir. Çünkü, gerek götürü usulden ve gerekse satış tutarı ölçüsünden yararlanmak amacıyla tarım toprakları giderek küçülmüş ve bu da tarımda verimliliği büyük ölçüde olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak işletme büyüklük ölçülerinin artırılması yukarıda belirtilen olumlu katkıları olumsuz yönde etkileyebilecektir. Çünkü hemen hemen bir çok tarımsal faaliyet kollarında yapılan yarıdan fazla büyüklük artışları yine bazı çiftçilerin sadece tevkifat yolu ile vergilendirilmelerine neden olabilecektir. Bu durum ise bazı işletmelerin gerçek usule göre vergilendirilmemek için küçülmelerine yol açabilecektir. Bunu önlemek için tüm tarım işletmelerinin gerçek usule göre ve en azından işletme defteri tutmaları vergi kayıplarını azaltmak açısından yararlı olacaktır. Ancak çiftçilerin defter tutmadaki yetersiz bilgileri göz önüne alındığında defter tutma işinin bu konuda yazılacak yasal düzenlemeler ile Ziraat Mühendisleri tarafından yapılması, hem doğru bilgilerin ortaya çıkmasını ve hem de Ziraat Mühendisi istihdam olanaklarının gelişmesini sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Aksoy, S., 1984. Tarım Hukuku, A.Ü.Ziraat Fak.Yay:907,Ders Kitabı:254,Ankara.
Anonim, 1926. Borçlar Kanunu, Resmi Gazete:Tarih:29/4/1926,Sayı:359.
Anonim,1930.Belediye Kanunu,Resmi Gazete:Tarih:14/4/1930, Sayı :1471.
Anonim,1961.Gelir Vergisi Kanunu, Resmi Gazete:Tarih:6/1/1961,Sayı:10700.
Anonim,1970.Emlak Vergisi Kanunu, Resmi Gazete:Tarih:11/8/1970,Sayı:13576.
Anonim, 1982. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası , Resmi Gazete :Tarih: 9/11/1982, Sayı:359(Mükerrer).
Anonim,1983.Çevre Kanunu, Resmi Gazete:Tarih:11/8/1983,Sayı:18132.
Anonim, 1984. Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu, Resmi Gazete : Tarih :1/12/1984, Sayı: 18592.
Anonim, 1985 a.Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun, Resmi Gazete:Tarih: 22/5/1985, Sayı:18761.

Anonim,1985 b.Tarım Reformu Genel Müdürlüğünün Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun,Resmi Gazete:Tarih:5/3/1985,Sayı:18685.

Anonim,1991 a.Çevre Bakanlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Resmi Gazete: Tarih:21/8/1991,Sayı:20967.

Anonim,1991 b.Tarım Ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname,Resmi Gazete: Tarih:9/8/1991,Sayı:20955.

Anonim, 1998. Gelir Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete : Tarih : 29/7/1998, Sayı: 23417.

Anonim, 2001. Medeni Kanun, Resmi Gazete : Tarih : 8/12/2001, Sayı: 24607.

Anonim, 2002. Kuruluşların Bağlı ve İlgili Oldukları Bakanlıkların Değiştirilmesi ile İlgili İşlem,Resmi Gazete : Tarih : 27/11/2002, Sayı: 24949.

Anonim, 2003 a. Tarım İşletmelerinin Yeterli Tarımsal Varlığa Sahip Olup Olmadığının Tespitine Dair Yönetmelik, Resmi Gazete : Tarih :26/1/2003,Sayı:25005.

Anonim, 2003 b. Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete : Tarih : 13/6/2003, Sayı: 25137.

Anonim, 2004. Danıştay Tarım Alanlarının Korunması Yönetmeliğinin Kimi Hükümlerinin Yürütmesini Durdurdu, <http://www.zmo.org.tr/odamiz/bizden.php?kod=910>, Son Erişim Tarihi:25.09.2004.

Cangir, C., Ekinci, H., Yüksel, O., 1994.Tarım Topraklarının Amaç Dışı Kullanımı, IV.Türkiye Ziraat Mühendisliği Teknik Kongresi,9-13 Ocak 1995, T.C.Ziraat Bankası Kültür Yayınları:26,Ankara,S.227-252.

Çelik, N., 2000. İş Hukuku Dersleri, Genişletilmiş 15. Bası, Beta Basımevi, İstanbul.